

Het ontbreekt Nederland aan gekozen burgemeesters die de Haagse dwangwetten van tafel zouden kunnen krijgen

Posted on 21 mei 2026 by Derk Jan Eppink

De Spreidingswet, ooit gepresenteerd als dé oplossing voor asielproblemen, verspreidt vooral ruzies, conflicten en geweld. Het is een dwangwet die gemeenten voorschrijft asielzoekers op te nemen, maar de meeste burgers vinden dat de limiet is bereikt. Niettemin wil D66-premier Rob Jetten, na een verblijf van een week in zonnig Caribisch Nederland, gewoon doorgaan. Hij is van plan 'vliegende teams met experts' op onwillige gemeenten af te sturen. De 'experts', een populaire term in D66-gelederen, moeten lokale besturen en onkundige burgers overtuigen van het Haagse gelijk. 'Ook kleinere gemeenten moeten hun solidariteit pakken', aldus Jetten.

Het geduld bij de Nederlandse topbestuurders raakt op. Zo bepleitte Mark Boumans (VVD), burgemeester van Doetinchem en vicevoorzitter van de Nederlandse

Vereniging van Gemeenten (VNG), een harde aanpak van betogers tegen de komst van asielzoekerscentra. Burgerverzet is onvermijdelijk, maar daarbij is geweld een slechte raadgever en werkt contraproductief.

De burgemeester van Doetinchem werd vorig jaar uitgeroepen tot 'Bestuurder van het Jaar', en zou zeker in aanmerking komen voor een grotere gemeente; wellicht één van de grootste. In *Buitenhof* bepleitte hij op 17 mei dat het kabinet 'het leger moet inzetten' tegen rumoerige protesten. Legers worden, afgezien van oorlog, door dictators gebruikt om de eigen burgers onder de knoet te houden. Dat de burgemeester van Doetinchem, een rustige stad met het karakter van een dorp, met zulke termen zwaait, riekt eerder naar een open sollicitatie in de Randstad.

Cultuurverschillen

Het kernprobleem, immigratie en asiel, wordt in Nederland al dertig jaar besproken in alle toonaarden. Een asielbeleid kan alleen effectief zijn als het streng is. Een té grote instroom leidt tot fricties, conflicten en revoltes. Zeker als culturele verschillen groot zijn.

Nederland nam ruim 100.000 Oekraïners op na de Russische inval in 2022. Een flink aantal, maar de cultuurverschillen waren overbrugbaar. Velen studeerden of werkten. Dat pakt anders uit met 100.000 Somaliërs omdat de culturele kloof te groot is. Laat staan met 100.000 Palestijnen omdat je dan tegelijk het hele Gaza-conflict importeert. Er moet balans zijn tussen aantallen en cultuurverschillen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog nam Nederland, met zes miljoen inwoners, een miljoen Belgische vluchtelingen op. Vrijwel niemand weet dat, omdat er weinig problemen waren; cultuurverschillen waren klein.

De huidige instroom is té groot en de uitstroom té klein. Dat leidt tot conflicten tussen 'beter wetende' bestuurders en burgers op wie vaak wordt neergekeken. Sommige media schilderen betogende burgers af als 'extremistisch' om hen te criminaliseren. Burgemeesters en gemeenteraden zitten tussen hamer en aambeeld: een centralistisch Den Haag en onwillige burgers. Met de asielstroom groeit de asielindustrie, zoals het Centrum Opvang Asielzoekers (COA) met dit jaar een budget van 4,2 miljard euro. Het aantal COA-medewerkers groeide van 3.000 naar 8.000. Het is '*big business*'.

Met de aanhoudende toestroom wordt de Spreidingswet onwerkbaar en uiteindelijk onuitvoerbaar, maar voor Den Haag is dat hogere wiskunde. Sharon Dijksma,

burgemeester van Utrecht, is voorzitter van de VNG wat een hele prestatie is aangezien ze haar studie bestuurskunde aan de Universiteit Twente nooit heeft voltooid. Ze maakte opgang via de Jonge Socialisten van de PvdA en werd op haar drieëntwintigste Tweede Kamerlid. Ze zegt: de Spreidingswet is dé wet. Haar rechtenstudie in Groningen werd overigens ook niet voltooid.

Ten aanzien van burgemeesters heeft Nederland een eenzame positie in de EU: het is de enige lidstaat waar de burgemeester 'centraal' wordt aangesteld. De 'kroon' benoemt, in praktijk beslist de minister van Binnenlandse Zaken. In alle andere EU-lidstaten wordt de burgemeester gekozen, direct of soms via de gemeenteraad. Neem België. De gekozen burgemeester is er niet de boodschappenjongen van Brussel, maar komt op voor de burgers. In Vlaanderen vormen burgemeesters een sterke politieke factor, ze willen niet (té veel) asielzoekers en de opvang is veel soberder dan in Nederland, waar Van der Valk-hotels of zelfs cruiseschepen hun deuren openen. Dan komt de toestroom naar Nederland vanzelf op gang.

Een burgemeester in Nederland kijkt over zijn schouders naar het dwingende Den Haag, waar over zijn volgende post wordt beslist. In België (maar ook in Frankrijk, Italië, Oostenrijk en de rest van Europa) kijkt de burgemeester de burgers recht in de ogen. Dat maakt de Nederlandse burgemeester zwak en twijfelend. Neem waarnemend burgemeester Mark Verheijen (VVD) van Wijdemeren, waartoe Loosdrecht behoort. De inwoners worden laat geïnformeerd over het komende asielzoekerscentrum en gaan boos de straat op. Verheijen treedt hard op, maar biedt later weer excuses aan. Hij zit tussen burgers en Den Haag. Kiest hij voluit voor de burgers, dan zal Den Haag dat niet vergeten bij de verdeling van burgermeesterposten.

Op lokaal niveau is Nederland geen echte democratie want Den Haag bepaalt wie burgemeester wordt. Op provinciaal niveau hetzelfde liedje. Daar wordt de Commissaris van de Koning (CdK) ook centraal aangesteld, door Den Haag, als een soort 'afgezant des Konings'. Ook hier zal de CdK de wensen van Den Haag laten prevaleren over die van de provinciale statenleden. Burgemeester en CdK antwoorden gemeente en provincie steevast: 'het moet van Den Haag'. In dit centralistische model wordt de Tweede Kamer weliswaar rechtstreeks gekozen, maar die vertoont steeds meer het karakter van een gefragmenteerde gemeenteraad.

Knuffel- of knuppelpolitie

Het publieke bestuur raakt in verwarring. De Nederlandse politie, ooit 'je beste vriend', raakt de kluts kwijt, vooral bij protestbijeenkomsten: wie is goed en wie is fout? Bij demonstraties van Extinction Rebellion benaderen ordetroepen de demonstranten alsof het verwende kinderen zijn – wat ze ook zijn – die verzocht worden de autosnelweg te verlaten. Vervolgens blijven zij gewoon zitten. Desnoods draagt de politie hen weg. Maar bij AZC-betogingen slaan ordetroepen met wapenstokken roekeloos in op burgers, alsof ze misdadigers zijn. Dit leidt, met een Engelse term, tot: '*two tier police*'. Kortom: is het de knuffel- of de knuppelpolitie?

D66 was traditioneel voorstander van de gekozen burgemeester, maar nu de partij de premier levert, zwijgt ze. Jammer, het was een erfstuk van partijboegbeeld Hans van Mierlo. Een gekozen burgemeester heeft een eigen achterban en legitimiteit; precies wat de hogere machten in Den Haag niet willen. De burgemeester is voor Den Haag 'onderaannemer'.

Erger zelfs: Nederland heeft 'benoemde burgemeesters' die eigen burgers verwaarlozen omdat ze te druk zijn met 'buitenlands beleid', vooral de vier grootste steden. De Amsterdamse burgemeester Femke Halsema spant de kroon en lijkt een politieke gebedsgenezeres op wereldschaal. Haar taak luidt echter: de stad goed besturen.

Geen achterban, wel reprimandes

Ongekozen burgemeesters delen reprimandes uit zodra het over Israël gaat. De burgemeester van Utrecht legde op het Domplein een bloemstuk voor de Nakba-herdenking, terwijl bloemen en kransen ter nagedachtenis van de dodenherdenking op 4 mei verderop werden weggesmeten. Stijlloos. Bovendien is haar Nakba-verhaal historisch onjuist.

Amsterdam voert een buitenlands beleid dat het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag praktisch overbodig maakt. Zouden deze ongekozen burgemeesters ook zo veel tijd steken in het 'buitenland' als ze moesten worden gekozen in hun stedelijke 'binnenland'? Dan treden er sterke tegenkandidaten aan, sommigen met een echte achterban en kundiger dan zij. Een burgemeester op wereldtournee zou thuis verliezen.

Met deze rondreizende burgemeesters wordt het ministerie van Buitenlandse Zaken gedegradeerd tot een ngo die wereldwijd hulp moet bieden en overal leiders de levieten moet lezen. Reprimandes tegen Israël stapelen zich op. De term 'Nederlands belang'? Niet van belang voor onze ongekozen, grootstedelijke 'experts'.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk.* ***Doet u (weer) mee?*** *Hartelijk dank!*